

Աստի թէ որ հայերի մը արևուն ճառագայթին դէմը անանկ բռնես՝ որ ճառագայթը հայելոյն երեսին ուղղա-հայեաց ըլլայ, անդրադարձեալ ճառագայթը չերևնար. վասն զի անկման ճառագայթը և անդրադարձութե ճառագայթը նոյն ուղղութեամբ ինկնալով և ետ դառնալով իրարու կը խառնուին: Աստի թէ անկողման ճառագայթն որ մեզի պարզ կ'երևնայ, իրապէս երկուք է. մէկ մը անկեալ ճառագայթը, որ հայելոյն վրայ կու գայ, և մէկ մ'ալ անդրադարձած ճառագայթը, որ հայելէն ետ կը դառնայ:

Դիմահար մարմինները մենք ճառագայթներուն անդրադարձութեամբը միայն կը տեսնենք: Իսկ լուսաւոր մարմինները իրենցմէ մեզի եկած ճառագայթներովը կը տեսնենք. իսկ այն ճառագայթները որ ուրիշ մարմիններու վրայ կը ցոլացնեն, մեր վրայ ամենևին ազդեցութիւն չեն ընեն, բայց եթէ երբոր այն մարմիններէն մեզի անդրադառնան գան: Այլ լաւ միտք առնելու է՝ որ մարմին մը տեսնելու համար պէտք է որ այն մարմինէն անդրադարձած ճառագայթներ մեր աչքը ցոլանան. և այն ճառագայթներով միայն կրնանք տեսնել ո՞ր և իցէ մարմին, և ոչ երբէք անմիջապէս արևէն եկած ճառագայթներով:

Ինդարձակ ջուրին երեսն որ արևը կամ լուսինը ամէն տեղ հաւասարապէս կը զարնէ, բայց մենք ամէն դի միակերպ լուսաւոր չենք տեսներ. հապա տեղ կայ որ մասնաւոր կերպով մը կը փալփրլը, մանաւանդ լուսնի ատեն, որ մէկալ տեղունք կարծես թէ խաւարի մէջ թաղուած են. թէպէտ և լուսնին լոյսը բոլոր ջուրին երեսը տարածուած է: Արեմն ինչո՞ւ համար միակերպ ամէն տեղ մեր աչքին փալփրուն չերևնար:— Ասն զի ջուրին երեսէն բոլոր անդրադարձած շառաւիղները մեր աչքը չեն գար: Այլ որովհետև անդրադարձ շառաւիղին ուղղութիւնը անկման ճառագայթէն կը

կախուի, և արևէն ջուրին վրայ ինկած ճառագայթները այլ և այլ ուղղութիւն կ'ունենան, ուրեմն այլ և այլ ուղղութեամբ ալ կ'անդրադառնան. և այն անդրադարձած շառաւիղներէն ոմանք միայն մեր աչքին կու գան. և անոր համար ջուրին այն տեղը փալփրուն կը տեսնենք. իսկ մէկալներն որ մեր աչքին չեն հասնիր, ամենևին մեր աչքին վրայ ազդեցութիւն մը չեն ընեն: Դիմայն թէ գիտնալու է որ այլ և այլ արևու կամ լուսնի պատկեր երևնալու պատճառը ջուրին շարժմունքն է. վասն զի թէ որ ջուրը անշարժ ըլլար, մէկ պատկեր մը միայն կը տեսնայինք: Աստի ամենայն մարմին, որ թէպէտ արևէն լուսաւորուին, բայց քանի որ անոնցմէ մեզի ճառագայթ չանդրադառնար, մեզի չուքի մէջ կ'երևնան այն մարմինները:

Իսկ շուքի մէջ եղած մարմինները մենք կը տեսնենք այն ճառագայթներուն անդրադարձութեամբը, որ ուրիշ լուսաւորեալ մարմիններէն այն շուքին մէջի մարմնոյն վրայ կը ցոլանան. և որչափ աւելի անդրադառնան ճառագայթները, այնչափ աւելի իրենց ազդուութիւնը կը տկարանայ:

ԱՋԴԱՅԻՆ ԿԱՄ ՀԱՅԱԽՕՍ ԱՌԱԾԻ

ՊԵՏԻՐ ՈՒ ՀԱՅ, կերաւ գնաց:

Պղինձը վեր ընկաւ չի կոտորվեց, ամա ձէնը վեր ելաւ:

Ջուհլակին պատան չի ըլլէ:

Ջուրը ընկնողը անձրևեց չի վախենալ:

Ջուրը իր ճամբէն կը դառնի:

Սատկած իշին գին չի ըլլէ:

Սատկած ձիու ես ման գալի, որ նալը քաշես:

Սէրը սովորը կ'ուտի:

Ուկին սապոն, խնին խրատն ինչ անի:

Սիպտակ շունը բամբակ ծախողին փառայ:

Սոխ ու հաց, սիրտը բաց:

Սուտ ասողի տունը էրվեց, չի աւատալին:

Սուտը կը ոտնաւորի, բայց չի երթալ:

Տանուտերի շհատը՝ գզիրն այ:

Տանու տէրաւորին օրհնեա տէր չկայ:

Տկլորը սարը էլաւ, սարի անունը բէտնամ (խոտ):

արուց:

Փէտը վեր ունիս, գող շունը կ'իմանայ: